

Damgård

- et tidligere kådnersted (husmandssted) under Rumohrsgårds len

Kådnerstedet Damgård 1957 (Det Kgl. Bibliotek)

Kådnerstedet Damgård 1962 (Det Kgl. Bibliotek)

Damgård er en mindre landejendom, hvis rødder kan forfølges tilbage til 1600 tallet. Det er ikke en slægtsgård, men skifter løbende ejerskab mellem forskellige slægter op gennem tiden. Tilbage i 1600 tallet var den første registrerede ejer af stedet præstens barnebarn, hvis far på det tidspunkt boede lidt længere oppe ad vejen på gården Klingbjerg. Deres efternavn var Crucow og nævnes ofte i sammenhæng med kirken, da ejerens farfar, Jørgen Crucow, var den første lutherske præst i Notmark Sogn fra 1550 til 1606. Hans søn, sønnesøn og sønnesøns søn

efterfulgte ham i embedet.

Den sidste Crucow rev den gamle præstegård ned og byggede i 1688 den nuværende præstegård på den anden side af vejen. Landejendommen er placeret tæt på branddammen og derfor navnet "Damgård". Tilbage i 1700 tallet var det et kådnersted tilknyttet Rumohrsgård. Kådnerstedet var under et såkaldt "len". Et len var fra middelalderen og renæssancen et landområde, som kongen overlod en lensmand (Rumohrsgård) at forvalte mod modydelser (hoveri arbejde).

Lensmanden var kongens repræsentant i området og havde den øverste militære og civile myndighed. I 1660 blev de danske len omdannet til amter (Danmarks amter 1662-1793).

Rumohrsgård kan man se, hvis man tager vandreturen gennem Dyrehaven over Ketting til Hundslev.

I 1925, efter at Sønderjylland igen er blevet dansk, byggedes det nye stuehus efter de grundprincipper, som blev lagt i foreningen "Bedre byggeskik". Foreningen reagerede på den blandingsarkitektur, kaldet historicisme, der var moderne fra 1850'erne og frem til ca. 1925.

Historicismen var en stilart, hvor man frit brugte og blandede elementer fra de tidligere historiske arkitekturperioder. Der kunne både være dekorationer fra barok, rokoko og hollandsk renæssance på den samme bygning. Mange arkitekter mente derfor, at arkitekturen var blevet udansk og uklar i sit formsprog – og at de danske byer var på vej mod en ødelæggende stilforvirring.

Et af foreningens hovedformål var netop at styrke og forbedre landbrugsbyggeriet. Man udviklede forskellige grundtyper, der med små ændringer kunne tilpasses den enkelte gårdejers behov, især til de mindre gårde og husmandssteder. Med de nye gårdanlæg forsøgte man at gøre op med den klassiske tre- eller firelængede gård, hvis smalle længer ud fra et produktionssynspunkt ikke var synderligt velegnede. Længerne blev gjort dybere, og de mindre gårdanlæg blev typisk anlagt i en L-form, der bedre end den klassiske firelængede gård kunne tilgodese adgangs- og transportveje.

Bedre byggeskik er Damgård, som beskrevet, et rigtig godt eksempel på.

Bygherren har formodentligt nok bevidst gjort dette som modreaktion på alle de andre gårde, der blev bygget under tysk indflydelse som f.eks. Havebjerggård længere oppe ad vejen.

Man kan deraf udlede at ejeren formodentlig har tilhørt den dansksindede del af befolkningen.

Konflikten mellem dansk og tysksindede forgrener sig dermed helt ud i arkitekturen.

En lidt sjov historie om Damgård var, da Kong Christian den 10. på et tidspunkt besøgte Als og skulle op på Høgebjerg, manglede man en hestevogn, der kunne køre derop.

Hestevognen der 1920 med Jørgen Jørgensen som kusk kørte Kong Christian X op på Høgebjerg.

En sådan vogn havde man stående på Damgård, som så blev stillet til rådighed, og kongen kom herefter sikkert frem og tilbage.

I løbet af de sidste år har stuehuset gennemgået en omfattende renovering indendørs, og ejeren er i 2022 i gang med at renovere 1. sal.

Damgård set fra haven 2022

Damgårds historie er dermed på ingen måde slut, og så må man se, hvad de næste mange år byder på.